

Convenția cu privire la drepturile copilului

Distrib.: generală
13 iulie 2017

Originalul: limba engleză
Tradus și revizuit de IER
(ier.gov.ro)

Comitetul pentru drepturile copilului

Observații finale privind cel de-al cincilea raport periodic al României*

I. Introducere

1. Comitetul a examinat cel de-al cincilea raport periodic al României (CRC/C/ROM/5) în cursul celor de-a 2207-a și 2208-a reuniuni (a se vedea CRC/C/SR.2207 și 2208), organizate în 23 și 24 mai 2017, și a adoptat prezentele observații finale în cadrul celei de-a 2221-a reuniuni, care a avut loc la 2 iunie 2017.
2. Comitetul salută transmiterea celui de-al cincilea raport periodic al statului-parte și a răspunsurilor scrise la lista de probleme (CRC/C/ROM/Q/5/Add.1), care au permis o mai bună înțelegere a situației drepturilor copilului în statul-parte. Comitetul își exprimă aprecierea pentru dialogul constructiv purtat cu delegația multisectorială a statului-parte.

II. Măsurile de monitorizare adoptate și progresele realizate de statul-parte

3. Comitetul salută progresul obținut de statul-parte în diverse domenii de la ultima sa analiză, precum și reînființarea Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție și adoptarea unei serii de noi acte și măsuri instituționale și politice legate de drepturile copilului, în special modificarea legii privind drepturile copilului pentru a interzice instituționalizarea copiilor sub vârsta de 3 ani, revizuirea legii adopției și adoptarea unei legi privind educația progresivă în 2011. De asemenea, salută adoptarea Strategiei naționale pentru protecția și promovarea drepturilor copilului pentru perioada 2014-2020 și a Strategiei naționale pentru sănătatea mintală a copilului și adolescentului pentru perioada 2016-2020.

III. Domenii principale de interes și recomandări

4. Comitetul reamintește statului-parte indivizibilitatea și interdependența tuturor drepturilor consacrate în Convenție și subliniază importanța tuturor recomandărilor cuprinse în prezentele observații finale. Comitetul dorește să atragă statului-parte atenția asupra recomandărilor privind următoarele domenii, pentru care trebuie luate măsuri urgente: alocarea resurselor (pct. 10); discriminarea copiilor romi (pct. 17); abuzarea, neglijarea și exploatarea și abuzul de natură sexuală (pct. 26); copiii privați de un mediu familial (pct. 29); copiii cu dizabilități (pct.32); și sănătatea (pct. 34).

* Adoptate de Comitet în cursul celei de-a șaptezeci și cincea sesiuni (15 mai-2 iunie 2017).

A. Măsurile generale de implementare [art. 4, 42 și 44(6)]**Recomandările anterioare ale Comitetului**

5. Comitetul recomandă statului-parte să ia toate măsurile necesare pentru a da curs recomandărilor sale din 2009 (CRC/C/ROM/CO/4) care nu au fost încă puse în aplicare sau nu au fost puse în aplicare în mod corespunzător, în special cele referitoare la copiii privați de un mediu familial (pct. 52 și 55) și violența împotriva copiilor (pct. 57 și 59).

Legislația

6. Comitetul recomandă statului-parte să ia toate măsurile necesare pentru punerea în aplicare corespunzătoare a legislației și să aloce resurse umane, tehnice și financiare suficiente pentru implementarea legislației.

Politici și strategii cuprinzătoare

7. Comitetul încurajează statul-parte să aloce suficiente resurse umane, tehnice și financiare pentru implementarea Strategiei naționale pentru protecția și promovarea drepturilor copilului 2014-2020 și a planului operațional.

Coordonarea

8. Având în vedere coordonarea insuficientă dintre ministerele și organizațiile care sunt membre ale Consiliului de coordonare în domeniul protecției drepturilor copilului și adopției de pe lângă Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție, Comitetul recomandă statului-parte, în vederea consolidării autorității naționale și a consiliului de coordonare, să aibă în vedere plasarea autorității naționale sub responsabilitatea Cancelariei Prim-ministrului și să aloce resursele umane, tehnice și financiare necesare pentru coordonarea eficientă a tuturor activităților legate de implementarea Convenției la nivel național, regional și local.

Alocarea resurselor

9. Comitetul este îngrijorat de faptul că procesul de bugetare al statului-parte nu prevede în mod specific alocări bugetare transparente pentru copii la nivelul sectoarelor și agențiilor relevante, în special indicatori și sisteme de monitorizare la toate nivelurile, precum și alocări bugetare specifice pentru copiii aflați în situații de marginalizare și vulnerabilitate, cum ar fi copiii romi, copiii cu dizabilități și copiii din zonele rurale. De asemenea, Comitetul este îngrijorat de faptul că, în pofida creșterii economice recente, statul-parte nu a prevăzut alocări adecvate pentru sănătate, educație și protecție socială.

10. Având în vedere Comentariul general nr. 19 (2016) cu privire la bugetarea publică în vederea realizării drepturilor copilului, Comitetul recomandă statului-parte să instituie un proces de bugetare care să includă o perspectivă a drepturilor copilului, să prevadă alocări clare pentru copii la nivelul sectoarelor și agențiilor relevante și să includă indicatori specifici și un sistem de urmărire pentru a monitoriza și a evalua caracterul adecvat, eficacitatea și caracterul echitabil al distribuirii resurselor alocate pentru implementarea Convenției, inclusiv:

- (a) să prevadă alocări adecvate pentru servicii în domeniile sănătății, educației și sistemelor de protecție socială și de protecție a copilului, cu sprijin specific pentru copiii aflați în situații vulnerabile;
- (b) să descentralizeze repartizarea resurselor la nivel județean și local și să aloce resurse specifice pentru furnizarea de servicii sociale pentru copii;
- (c) să consolideze auditurile pentru a crește transparența și responsabilitatea în ceea ce privește cheltuielile publice în toate sectoarele și să adopte măsuri urgente pentru eradicarea corupției.

Colectarea datelor

11. Având în vedere Comentariul general nr. 5 (2003) privind măsurile generale de implementare, Comitetul reamintește recomandarea sa anterioară (a se vedea CRC/C/ROM/CO/4, pct. 18) și, în plus, recomandă statului-parte să își îmbunătățească rapid sistemul de colectare a datelor, asigurându-se că acoperă toate domeniile Convenției și că datele sunt defalcate în funcție de vârstă, sex, dizabilitate, locație geografică, origine etnică, situație socio-economică și statut imigrațional, pentru a facilita analiza situației tuturor copiilor, în special a celor aflați în situații vulnerabile, inclusiv a copiilor romi, precum și pentru a realiza studii de impact al măsurilor luate și pentru a asigura accesul la datele existente.

Monitorizare independentă

12. Comitetul salută informațiile furnizate de statul-parte în cadrul dialogului, potrivit cărora crearea Avocatului copilului se numără printre prioritățile guvernului pentru perioada 2017-2020, și recomandă statului-parte să adopte fără întârziere un proiect de lege privind crearea Avocatului copilului și să asigure vizibilitatea și capacitatea acestei instituții.

Diseminare, conștientizare și instruire

13. Comitetul reamintește recomandarea din observațiile sale finale anterioare (a se vedea CRC/C/ROM/CO/4, pct. 20) și încurajează statul-parte să își intensifice eforturile pentru a asigura o instruire și o conștientizare adecvate și sistematice cu privire la drepturile copiilor pentru profesioniștii care lucrează cu și pentru copii, precum și să se asigure că toate prevederile Convenției sunt cunoscute și înțelese pe scară largă de către copii și părinții acestora.

Cooperarea cu societatea civilă

14. Comitetul solicită statului-parte să implice efectiv societatea civilă, inclusiv organizațiile neguvernamentale și organizațiile copiilor, în elaborarea, punerea în aplicare, monitorizarea și evaluarea legislației, politicilor, planurilor și programelor legate de drepturile copiilor și să dezvolte un sistem transparent de contractare a organizațiilor din societatea civilă pentru a furniza servicii sociale care să completeze eforturile guvernului.

Definiția copilului

15. Comitetul recomandă statului-parte să își modifice legislația pentru a elimina excepțiile care permit căsătoriile sub vârsta de 18 ani.

B. Principii generale (art. 2, 3, 6 și 12)

Nediscriminarea

16. Cu toate că ia notă de informațiile furnizate de statul-parte cu privire la două ordine menite să prevină segregarea școlară și Legea nr. 331/2015 care modifică legea azilului, Comitetul rămâne profund îngrijorat de faptul că:

(a) copiii romi; copiii cu dizabilități; copiii solicitanți de azil și refugiați; copiii din categoria persoanelor lesbiene, gay, bisexuale, transgen și intersexuale, precum și copiii care trăiesc în zone rurale îndepărtate continuă să fie victime ale discriminării în ceea ce privește accesul la educație, sănătate, locuri de muncă și nivel de trai decent;

(b) fetele se confruntă în continuare cu discriminări multiple bazate pe gen, în special atunci când se află în situații de marginalizare și defavorizare, și sunt mai expuse violenței și excluziunii.

17. Comitetul solicită statului-parte să asigure implementarea deplină a legilor existente relevante care interzic discriminarea, inclusiv prin instituirea de mecanisme adecvate de monitorizare și sesizare, prin consolidarea campaniilor publice de educare

pentru a aborda problema stigmatizării și discriminării față de copiii romi; copiii cu dizabilități; fetele, copiii solicitanți de azil și refugiați; și copiii din categoria persoanelor lesbiene, gay, bisexuale, transgen și intersexuale și, în special, să le asigure acestora accesul egal la educație, asistență medicală, locuri de muncă și un nivel de trai decent. De asemenea, Comitetul recomandă ca, atunci când abordează problema stigmatizării și discriminării copiilor romi, statul-parte să se asigure că acesta se desfășoară cu atenție, pentru a evita agravarea segregării.

Interesul superior al copilului

18. Având în vedere Comentariul general nr. 14 (2013) privind dreptul copilului de a i se lua în considerare interesele superioare cu prioritate, Comitetul reamintește recomandarea sa anterioară (a se vedea CRC/C/ROM/CO/4, pct. 29) și recomandă statului-parte să se asigure că noua legislație este evaluată în raport cu interesul superior al copilului și să reexamineze instruirea profesioniștilor care lucrează cu și pentru copii pentru a se asigura că principiul interesului superior al copilului este înțeles și implementat în mod corespunzător.

Dreptul la viață, supraviețuire și dezvoltare

19. Comitetul reamintește recomandarea sa anterioară (a se vedea CRC/C/ROM/CO/4, pct. 31) și recomandă statului-parte:

- (a) să abordeze cauzele care stau la baza mortalității materne, infantile și a copiilor, în special lipsurile sociale și economice și inegalitățile;
- (b) să îmbunătățească asigurarea de servicii sociale integrate, care să reunească protecția socială, sănătatea și educația la nivel comunitar;
- (c) să reducă inegalitățile dintre zonele urbane și cele rurale și efectele negative ale discriminării în ceea ce privește accesul la serviciile de bază.

Respectarea opiniilor copilului

20. Având în vedere Comentariul general nr. 12 (2009) privind dreptul copilului de a fi ascultat, Comitetul recomandă statului-parte:

- (a) să se asigure că opiniile copilului sunt luate în considerare în mod corespunzător, în conformitate cu art. 12 din Convenție, în familie, în școală, în instanțe și în toate procedurile administrative și de altă natură relevante prin, *inter alia*, adoptarea unei legislații adecvate, instruirea profesioniștilor, instituirea de activități specifice în școli și demersuri generale de conștientizare;
- (b) să acorde sprijin suplimentar Consiliului Național al Elevilor pentru a crește capacitatea acestuia de a facilita participarea copiilor la nivel local, județean și național;
- (c) să se asigure că legislația permite și sprijină adolescenții pentru ca aceștia să se organizeze în asociații și grupuri formale, inclusiv în afara școlii.

C. Drepturi și libertăți civile (art. 7, 8 și 13-17)

Înregistrarea nașterii

21. Cu toate că salută măsurile recente de simplificare a înregistrării nașterii (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 33/2016 și Hotărârea Guvernului nr. 801/2016) și ia notă de obiectivul 16.9 din Obiectivele de dezvoltare durabilă privind asigurarea unei identități legale pentru toți, inclusiv prin înregistrarea nașterii, Comitetul recomandă statului-parte să consolideze serviciile comunitare pentru a se asigura că toți copiii, inclusiv cei din comunitățile rurale, au acces la înregistrarea nașterii fără întârziere.

Protecția vieții private

22. Cu toate că salută adoptarea de către Consiliul Național al Audiovizualului a Deciziei nr. 220/2011, Comitetul recomandă statului-parte să își intensifice eforturile, în cooperare cu mass-media, pentru a proteja și a respecta viața privată a copiilor de toate vârstele.

Accesul la informații adecvate

23. Având în vedere Comentariul general nr. 16 (2013) privind obligațiile statelor referitoare la impactul sectorului de afaceri asupra drepturilor copilului, Comitetul reamintește recomandarea sa anterioară (a se vedea CRC/C/ROM/CO/4, pct. 42) și recomandă statului-parte să își consolideze eforturile pentru a-i proteja pe copii împotriva informațiilor nocive, a produselor dăunătoare și a riscurilor online și să garanteze tuturor copiilor dreptul de acces la informații adecvate, inclusiv pentru cei care locuiesc în zone îndepărtate și rurale, în conformitate cu vârsta și gradul lor de maturitate.

D. **Violența împotriva copiilor [art. 19, 24 (3), 28 (2), 34, 37 (a) și 39]**

Pedepsele corporale

24. Cu toate că ia notă de faptul că aplicarea de pedepse corporale este interzisă în toate mediile, și, având în vedere Comentariul general nr. 8 (2006) privind dreptul copilului la protecție împotriva pedepselor corporale și a altor forme de pedepse crude sau degradante, Comitetul recomandă statului-parte:

- (a) să se asigure că interzicerea pedepsei corporale este aplicată în mod corespunzător în toate mediile și monitorizată în mod adecvat;
- (b) să promoveze formele pozitive, nonviolente și participative de creștere și disciplinare a copiilor prin programe și campanii de conștientizare;
- (c) să se asigure că cei care încalcă legea sunt aduși în fața autorităților administrative și judiciare competente.

Abuzarea, neglijarea, exploatarea și abuzul de natură sexuală

25. Cu toate că salută elaborarea unor forme de observare și evaluare a riscurilor menite să contribuie la identificarea copiilor care au nevoie de ajutor și asigurarea accesului acestora la servicii, Comitetul este îngrijorat de:

- (a) toleranța generală față de violență în diferitele ei forme, inclusiv abuzul verbal și psihologic;
- (b) capacitățile limitate ale sistemului public de a identifica, raporta și aborda într-o manieră transsectorială cazurile de violență, abuz și neglijare a copiilor, precum și de exploatare și abuz de natură sexuală;
- (c) formele grave de violență care se presupune că au loc în sistemul de îngrijire a copilului, în special împotriva copiilor cu dizabilități.

26. Având în vedere Comentariul general nr. 13 (2011) privind dreptul copilului de a fi protejat împotriva tuturor formelor de violență și luând notă de obiectivul 16.2 din Obiectivele de dezvoltare durabilă privind eradicarea abuzului, exploatării, traficului de persoane și tuturor formelor de violență și tortură împotriva copiilor, Comitetul recomandă statului-parte:

- (a) să acorde prioritate măsurilor de prevenție primară și secundară menite să împiedice producerea oricăror acte dăunătoare copiilor;
- (b) să elaboreze programe de conștientizare cu privire la diferite tipuri de violență și abuzuri care îi afectează pe copii, inclusiv campanii referitoare la normele și convingerile sociale legate de violența împotriva copiilor, adresate publicului larg și

profesioniștilor care lucrează cu copiii, și să promoveze schimbarea de comportament în rândul acestora;

(c) să aloce suficiente resurse umane și financiare pentru mecanismele create în vederea identificării, raportării, prevenirii și monitorizării cazurilor de violență și de abuz din orice mediu, inclusiv pentru copiii aflați în arestul poliției, detenție, la școală și acasă;

(d) să consolideze programele de identificare timpurie, recuperare și reintegrare socială a copiilor-victime;

(e) să asigure instruirea sistematică a profesioniștilor care lucrează cu copiii;

(f) să ancheteze toate cazurile de violență și abuz împotriva copiilor din sistemul de îngrijire a copilului și să tragă la răspundere făptuitorii.

Practici nocive

27. În ceea ce privește practica larg răspândită a căsătoriilor *de facto* între copii în zonele rurale, Comitetul recomandă ca statul-parte să desfășoare campanii de conștientizare cu privire la numeroasele consecințe negative ale căsătoriei timpurii.

E. Mediul familial și îngrijirea alternativă [art. 5, 9-11, 18 (1) și (2), 20-21, 25 și 27 (4)]

Copiii privați de un mediu familial

28. Cu toate că salută intenția Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție de a face din reforma sistemului de îngrijire a copilului o prioritate, Comitetul este îngrijorat de:

(a) numărul semnificativ de copii aflați încă în îngrijire instituționalizată și copii din cele mai dezavantajate grupuri, inclusiv copii din familii sărace, copii romi și copii cu dizabilități, care sunt expuși unui risc ridicat de separare de familie și instituționalizare;

(b) lipsa unor mecanisme adecvate pentru identificarea copiilor aflați în situații de risc, a unor servicii de intervenție timpurie și a unor sisteme de sesizare la nivel comunitar, precum și convingerea că unor copii, în special copiilor cu dizabilități, le va fi „mai bine” dacă sunt separați de familiile lor, ceea ce duce la plasarea inutilă a acestora în sistemul de protecție a copilului;

(c) asistență psihosocială insuficientă pentru copii din instituții și din sistemul de îngrijire de tip rezidențial, în special pentru copiii cu dizabilități, instruirea insuficientă a lucrătorilor sociali și a personalului din centrele de plasament, precum și deficiențele din sistemul de protecție a copilului;

(d) monitorizarea inadecvată a copiilor din instituții și din sistemul de îngrijire de tip rezidențial și modul de anchetare a rapoartelor privind abuzurile fizice și sexuale, în special a traficului de copii în scopul exploatarei sexuale;

(e) sprijin insuficient pentru copiii care părăsesc sistemul de protecție, inclusiv pentru cei cu dizabilități.

29. Atrăgând atenția statului-parte asupra Ghidului pentru îngrijirea alternativă a copiilor (Rezoluția Adunării Generale 64/142, anexă), Comitetul subliniază că sărăcia financiară și materială – sau condițiile atribuite direct și exclusiv sărăciei – nu trebuie să fie niciodată singura justificare pentru a scoate un copil din grija părinților, pentru a plasa copilul în sistemul de îngrijire alternativă sau pentru a împiedica reintegrarea socială a copilului. În acest sens, Comitetul recomandă statului-parte:

(a) să instituie un sistem de evaluări individuale și să caute soluții care să fie în interesul superior al fiecărui copil în parte;

(b) să implementeze planul de dezinstituționalizare pentru copiii din sistemul de îngrijire de tip rezidențial și să asigure tranziția la îngrijirea în comunitate (2016), să

instituie un sistem de monitorizare solid și să urgenteze plasarea acestora în sistemul de îngrijire de tip familial;

- (c) să asigure garanții adecvate și criterii clare, în special pentru copiii romi și copiii cu dizabilități, pe baza nevoilor și interesului superior al copilului, pentru a stabili dacă un copil trebuie plasat în sistemul de îngrijire alternativă;
- (d) să asigure evaluarea periodică a plasamentului copiilor în sistemul și în instituțiile de îngrijire de tip rezidențial și să monitorizeze calitatea îngrijirii primite, inclusiv prin asigurarea unor canale accesibile de raportare, monitorizare și reparare a rețelilor tratamente aplicate copiilor;
- (e) să asigure alocarea unor resurse umane, tehnice și financiare adecvate centrelor de îngrijire rezidențială și serviciilor de protecție a copilului relevante pentru a facilita reabilitarea și reintegrarea socială a copiilor în cea mai mare măsură posibilă;
- (f) să îmbunătățească coordonarea tuturor intervențiilor de la nivel local pentru a dezvolta mecanisme de prevenție, identificare și intervenție timpurie;
- (g) să sprijine și să monitorizeze păstrarea contactului regulat și adecvat între copil și familie, cu condiția ca aceasta să fie în concordanță cu interesul superior al copilului;
- (h) să îmbunătățească sprijinul acordat copiilor care părăsesc sistemul de îngrijire, inclusiv celor cu dizabilități, pentru a le permite să se integreze în societate, oferindu-le acces la locuințe adecvate, servicii juridice, medicale și sociale, precum și oportunități educaționale și de instruire profesională.

Adopția

30. Cu toate că ia notă de modificarea legii adopției, Comitetul reamintește recomandarea sa anterioară (a se vedea CRC/C/ROM/CO/4, pct. 54) și solicită statului-parte:

- (a) să asigure alocarea unor resurse umane și tehnice adecvate pentru punerea în aplicare a legislației revizuite;
- (b) să dezvolte în continuare programe de reducere a prejudecăților legate de adopția copiilor cu forme de dizabilitate gravă și a copiilor romi;
- (c) să se asigure că copiii care nu pot fi adoptați în țară au acces la adopțiile internaționale.

F. Dizabilități, sănătate și bunăstare [art. 6, 18 (3), 23, 24, 26, 27 (1)-(3) și 33]

Copiii cu handicap

31. Comitetul ia notă de reînființarea Autorității Naționale pentru Persoanele cu Dizabilități și de adoptarea Strategiei privind drepturile persoanelor cu dizabilități și incluziune a romilor, însă rămâne în continuare îngrijorat de faptul că statul-parte nu are un model de abordare a dizabilității bazat pe drepturile omului și că:

- (a) nu există o politică națională în domeniul dizabilității care să abordeze în mod specific problema copiilor;
- (b) nu există nici un sistem de colectare a datelor efectiv și accesibil, nici un sistem de diagnosticare a dizabilităților;
- (c) copiii cu dizabilități sunt în continuare plasați în instituții și clase specializate și că cadrele didactice și profesioniștii au nevoie de o instruire mai specializată pentru a putea oferi sprijin adecvat și individual în clase favorabile incluziunii;
- (d) copiii cu dizabilități au acces limitat la îngrijire medicală, inclusiv la asistență medicală sexuală și reproductivă și programe de depistare și intervenție timpurie.

32. Având în vedere Comentariul general nr. 9 (2006) privind drepturile copiilor cu dizabilități, Comitetul reamintește recomandarea sa anterioară (a se vedea CRC/C/ROM/CO/4, pct. 61) și solicită statului-parte:

- (a) să dezvolte o politică națională în domeniul dizabilității cu o perspectivă a drepturilor omului care să abordeze în mod specific problematica copiilor cu dizabilități și care să asigure deplina participare a acestora în societate și să includă aspectele legate de copiii cu dizabilități în prioritățile statului-parte pentru perioada 2017-2020;
- (b) să aloce resurse umane și financiare suficiente pentru a implementa Strategia privind drepturile persoanelor cu dizabilități și incluziunea romilor și pentru Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Dizabilități astfel încât aceasta să își îndeplinească mandatul în mod efectiv;
- (c) să organizeze colectarea datelor privind copiii cu dizabilități, să asigure accesul facil la aceste date și să dezvolte un sistem eficient pentru diagnosticarea dizabilității, necesar pentru instituirea de politici și programe adecvate pentru copiii cu dizabilități;
- (d) să instituie măsuri cuprinzătoare pentru dezvoltarea unei educații favorabile incluziunii și să se asigure că copiii cu dizabilități nu sunt plasați în instituții și clase specializate;
- (e) să instruiască și să repartizeze cadre didactice și profesioniști specializați în clase favorabile incluziunii care să ofere sprijin individual și toată atenția cuvenită copiilor cu dificultăți de învățare;
- (f) să ia măsuri imediate pentru a se asigura accesul copiilor cu dizabilități la asistență medicală, inclusiv la asistență medicală sexuală și reproductivă și programe de detecție și intervenție timpurie;
- (g) să întreprindă campanii de conștientizare adresate funcționarilor guvernamentali, publicului larg și familiilor, pentru a combate stigmatizarea și marginalizarea copiilor cu dizabilități și pentru a promova o imagine pozitivă a acestor copii.

Sănătate și servicii medicale

33. Cu toate că ia notă de adoptarea Strategiei naționale de sănătate pentru perioada 2014-2020 și a planului de acțiune pentru implementarea acesteia, precum și de lansarea proiectului intitulat „Întărirea rețelei naționale de mediatorii sanitari romi pentru a îmbunătăți sănătatea populației rome pentru perioada 2014-2017”, Comitetul este îngrijorat de:

- (a) ratele ridicate de mortalitate infantilă și de mortalitate la copiii sub 5 ani, nivelul tot mai mare al carenței nutritive severe la copiii sub 5 ani și numărul ridicat de copii și adolescenți care mor din cauza cancerului;
- (b) numărul de femei însărcinate care nu au acces la servicii medicale prenatale, în special mamele din comunități vulnerabile;
- (c) scăderea ratei de vaccinare și apariția unui număr mare de cazuri de boli care pot fi prevenite prin vaccinare;
- (d) numărul mamelor și copiilor de vârstă mică de etnie romă care continuă să nu aibă acces la asistență maternală și medicală adecvată, sărăcia și izolarea socială fiind factori agravanți.

34. Având în vedere Comentariul general nr. 15 (2013) privind dreptul copilului la respectarea celui mai înalt standard posibil de sănătate și luând notă de obiectivul 3.2 din Obiectivele de dezvoltare durabilă privind eradicarea prin prevenție a deceselor la nou-născuți și copiii sub 5 ani, Comitetul recomandă statului-parte:

- (a) să aloce resurse umane și financiare adecvate pentru a asigura deplina implementare a Strategiei naționale de sănătate pentru perioada 2014-2020 și să consolideze și să sporească sprijinul acordat mediatorilor sanitari nou-numiți în comunitățile de romi;

- (b) să aloce resurse umane și financiare adecvate pentru a asigura deplina implementare a Strategiei privind HIV/SIDA și a planului de acțiune;
- (c) să implementeze standardele Codului internațional privind marketingul substituenților de lapte matern, să informeze populația cu privire la cele mai bune practici de alăptare și să sfătuiască mamele să alăpteze, și să implementeze „Cei zece pași pentru un alăptat eficient”, document elaborat de Fondul Națiunilor Unite pentru Copii și Organizația Mondială a Sănătății, în spitalele și clinicile din țară;
- (d) să îmbunătățească accesul copiilor și adolescenților la tratamentul oncologic, să sporească nivelul de conștientizare al medicilor, copiilor și părinților cu privire la primele semne ale cancerului, să îmbunătățească accesul la tratamente și să aloce suficiente resurse financiare pentru a face tratamentele accesibile;
- (e) să asigure disponibilitatea și accesul echitabil la servicii prenatale de calitate și asistență medicală primară și specializată pentru toți copiii din țară, în special pentru cei din grupuri dezavantajate din punct de vedere social și economic, inclusiv pentru copiii romi și copiii cu dizabilități;
- (f) să adopte măsuri de creștere a ratei de vaccinare, inclusiv prin organizarea de campanii provaccinare și extinderea rețelei asistenților sanitari pentru a acoperi toate orașele cu rate scăzute de vaccinare a copiilor;
- (g) să implementeze și să aplice ghidul tehnic privind aplicarea unei abordări bazate pe drepturile omului pentru implementarea de politici și programe de reducere și eliminare a mortalității și morbidității prin prevenție pentru copiii cu vârsta sub 5 ani (A/HRC/27/31), elaborat de Oficiul Înalțului Comisariat al Organizației Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului.

Sănătatea mintală

35. Cu toate că ia notă de adoptarea Strategiei naționale pentru sănătatea mintală a copilului și adolescentului, Comitetul recomandă statului-parte:

- (a) să dezvolte în mod semnificativ servicii comunitare de sănătate mintală și să consolideze activitatea de prevenție în școli, acasă și în centrele de îngrijire;
- (b) să crească numărul de psihiatri și psihologi pediatri;
- (c) să instituie un control pentru a preveni medicația excesivă a copiilor cu probleme de comportament.

Sănătatea adolescenților

36. Având în vedere Comentariul general nr. 4 (2003) privind sănătatea și dezvoltarea adolescenților în contextul Convenției, Comitetul reamintește recomandarea sa anterioară (a se vedea CRC/C/ROM/CO/4, pct. 69) și solicită statului-parte:

- (a) să ia măsuri eficiente pentru prevenirea suicidului în rândul adolescenților, să colecteze date defalcate privind incidența suicidului și să asigure introducerea de programe speciale de sprijin psihosocial pentru adolescenți;
- (b) să reducă vârsta pentru accesarea serviciilor de sănătate fără consimțământul părinților, inclusiv a serviciilor de sănătate a reproducerii, în conformitate cu evoluția capacităților copilului;
- (c) să ia măsuri eficiente pentru a preveni consumul de tutun și alcool în rândul adolescenților, precum și abuzul de droguri, transmițând copiilor și adolescenților informații precise și obiective și o educație privind deprinderile de viață pentru preveni abuzul de droguri și să dezvolte servicii de tratament pentru dependența de droguri și de reducere a efectelor nocive, care să fie accesibile și adaptate tinerilor;
- (d) să extindă domeniul de aplicare al Programului național de sănătate sexuală și reproductivă (2013-2017) pentru a oferi o educație cuprinzătoare, adecvată vârstei, cu privire la sănătatea sexuală și reproductivă, în special informații privind planificarea

familială și contracepție, pericolele sarcinii timpurii și prevenirea și tratarea bolilor cu transmitere sexuală, inclusiv HIV/SIDA;

(e) să asigure accesul neîngrădit la serviciile de sănătate sexuală și reproductivă, inclusiv la servicii de consiliere în condiții de confidențialitate și contracepție modernă, pentru adolescente și adolescenți.

Nivelul de trai

37. Cu toate că ia notă de adoptarea Strategiei naționale pentru incluziune socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2015-2020 și de Planul strategic de acțiune pentru perioada 2015-2020, Comitetul atrage atenția asupra obiectivului 1.3 din Obiectivele de dezvoltare durabilă cu privire la implementarea de sisteme și măsuri adecvate de protecție socială adresate tuturor, la nivel național, și recomandă statului-parte:

(a) să dezvolte măsuri, în cadrul Strategiei naționale pentru incluziune socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2015-2020, care să îi vizeze în mod specific pe copii, și să aibă în vedere organizarea de consultări țintite cu familiile și copiii, în special cu cei aflați în situații vulnerabile, pentru a consolida strategiile și măsurile de reducere a sărăciei în rândul copiilor;

(b) să se asigure că serviciile sociale sunt furnizate la nivel comunitar, în special prin programe comunitare, și într-o manieră echitabilă, concentrându-se pe copiii care trăiesc sub pragul sărăciei, în special pe familiile de romi, familiile din mediul rural și familiile cu copii cu dizabilități, și că serviciile sunt adecvate pentru a acoperi costurile reale pentru un nivel de trai decent, inclusiv costurile legate de sănătate, alimentație, dietă, educație, locuințe adecvate, apă și salubritate, și să instituie un mecanism transparent pentru ca furnizorii privați de servicii sociale să aibă acces la finanțare publică.

G. Educație, activități recreative și culturale (art. 28, 29, 30 și 31).

Educație, inclusiv formare profesională și orientare

38. Având în vedere Comentariul general nr. 1 (2001) cu privire la scopurile educației și luând notă de obiectivul 4.1 din Obiectivele de dezvoltare durabilă privind finalizarea de către toate fetele și băieții a educației primare și secundare gratuite, echitabile și de calitate, Comitetul recomandă statului-parte:

(a) să asigure implementarea legii educației (2011) prin alocarea unei finanțări adecvate și instituirea de mecanisme de monitorizare și evaluare a impactului strategiilor naționale din domeniul educației și al altor măsuri educaționale;

(b) să își intensifice eforturile pentru a îmbunătăți accesul la educație de calitate în zonele rurale și pentru copiii din familii sărace, inclusiv accesul la educație preșcolară, secundară și superioară;

(c) să faciliteze participarea și incluziunea copiilor romi în educația de masă la toate nivelurile, inclusiv în educația preșcolară, să crească nivelul de conștientizare al cadrelor didactice și al personalului din centrele de consiliere psihologică și pedagogică cu privire la istoria și cultura romilor și să le ofere suficientă îndrumare cu privire la modul efectiv de incluziune a copiilor romi în educația de masă;

(d) să dezvolte programe cu mecanisme de monitorizare și evaluare pentru a reduce rata abandonului școlar și să dezvolte și să promoveze o formare profesională de calitate pentru a îmbunătăți competențele copiilor și adolescenților, în special în cazul celor care abandonează școala;

(e) să ia măsurile necesare pentru a îmbunătăți calitatea educației și să asigure instruire de calitate a cadrelor didactice, cu accent special pe zonele rurale;

(f) să asigure finanțarea și măsurile necesare pentru a îmbunătăți transportul școlar, a elimina costurile ascunse ale educației, a îmbunătăți condițiile sanitare și a furniza serviciile necesare pentru a sprijini accesul copiilor la educație, în special la nivel local;

(g) să ia măsurile naționale necesare pentru conștientizarea, prevenirea și intervenția în cazurile de violență școlară și hărțuire, care implică instruirea profesioniștilor, părinților și copiilor.

Dezvoltarea în copilăria timpurie

39. Luând notă de obiectivul 4.2 din Obiectivele de dezvoltare durabilă privind asigurarea accesului pentru toate fetele și băieții la dezvoltare de calitate în copilăria timpurie, la îngrijire și la o educație preșcolară de calitate, și ținând seama de Comentariul general nr. 7 (2005) privind implementarea drepturilor copilului în copilăria timpurie, Comitetul recomandă statului-parte să dezvolte și să aloce suficiente resurse financiare pentru a pune în practică politici și programe cuprinzătoare pentru copilăria timpurie, inclusiv asigurarea de servicii de sănătate, îngrijire și educație în primii ani de viață, acordând o atenție specială zonelor rurale și copiilor romi.

H. Măsuri speciale de protecție [art. 22, 30, 32-33, 35-36, 37 (b)-(d), 38, 39 și 40]

Copiii solicitanți de azil și refugiați

40. Cu toate că salută modificările aduse legislației naționale în domeniul azilului care introduc măsuri de protecție suplimentare pentru copiii neînsoțiți solicitanți de azil, Comitetul recomandă statului-parte:

(a) să îmbunătățească practicile administrative pentru a asigura măsuri de protecție adecvate pentru copiii solicitanți de azil și refugiați, inclusiv reprezentanți juridici calificați (tutori) și proceduri de evaluare potrivite vârstei, care să țină seama de caracteristicile psihologice și maturitatea copiilor;

(b) să clarifice legislația și politicile administrative existente pentru a se asigura disponibilitatea unor mecanisme de îngrijire alternative adecvate pentru copiii solicitanți de azil și refugiați, care să țină seama de opiniile și interesul superior al copilului, și să revizuiască periodic aceste mecanisme;

(c) să aibă în vedere adoptarea unei legislații suplimentare pentru a aborda obstacolele practice care împiedică accesul la educație al copiilor solicitanți de azil și al refugiaților, cum ar fi scurtarea perioadei dintre depunerea cererii de azil și înscrierea în școală și creșterea numărului de ore și a calității cursurilor de limbă.

Exploatarea economică, inclusiv exploatarea prin muncă a copiilor

41. Comitetul reamintește recomandarea sa anterioară (a se vedea CRC/C/ROM/CO/4, pct. 83) și solicită statului-parte:

(a) să ia toate măsurile necesare pentru punerea în aplicare a legislației existente în domeniul muncii și pentru deplina implementare a Convenției privind vârsta minimă din 1973 (nr. 138) și a Convenției privind interzicerea celor mai grave forme ale muncii copiilor din 1999 (nr. 182) ale Organizației Internaționale a Muncii;

(b) să ia măsuri eficiente pentru a preveni exploatarea prin muncă a copiilor, în special în agricultură, construcții și gospodărie, precum și cerșitul pe stradă al copiilor și să integreze eliminarea muncii copiilor în strategiile și planurile de acțiune relevante la nivel sectorial și intersectorial;

(c) să instituie programe de instruire pentru inspectorii de muncă și să crească numărul acestora pentru a se asigura că practicile de ocupare în muncă sunt monitorizate suficient.

Copiii străzii

42. Cu toate că ia notă de faptul că statul-parte a recunoscut problema copiilor străzii și a implementat Inițiativa privind copiii străzii și având în vedere Comentariul general nr. 21 (2017) privind copiii străzii, Comitetul reamintește recomandarea sa

anterioară (a se vedea CRC/C/ROM/CO/4, pct. 85) și solicită statului-parte să se asigure că copiii străzii primesc tot sprijinul necesar, în special în ceea ce privește reintegrarea lor în familie sau plasarea în îngrijire alternativă, precum și că beneficiază de asistență medicală, educație, acces la serviciile sociale, documente naționale de identitate, spații sigure și sprijin, precum și servicii de prevenire și reabilitare în legătură cu abuzul de droguri.

Vânzarea, traficul de persoane și răpirea

43. Comitetul recomandă statului-parte:

(a) să identifice victimele traficului de persoane în rândul grupurilor vulnerabile, în special în rândul comunităților sărace și al fetelor, și să le furnizeze servicii adecvate de reabilitare și consiliere, să asigure instruirea specializată și să aloce resurse suplimentare profesioniștilor care lucrează cu copiii care sunt victime ale traficului de persoane;

(b) să intensifice eforturile de conștientizare și de dezvoltare a competențelor judecătorilor din cadrul instanțelor specializate pe minori și familie și ale procurorilor din cadrul parchetelor de pe lângă instanțele specializate pe minori și familie cu privire la standardele naționale și internaționale existente, și la respectarea și luarea în considerare a interesului superior al copilului în procedurile juridice relevante în materie de trafic de persoane, ținând seama de nevoile specifice de protecție ale copiilor care sunt victime ale traficului de persoane;

(c) să ancheteze toate cazurile de vânzare și trafic de copii și să îi urmărească penal pe făptuitori, în conformitate cu prevederile relevante din Codul penal și să sensibilizeze pe cei responsabili de punerea în aplicare a legii cu privire la aplicarea strictă a Codului penal.

Administrarea justiției juvenile

44. Având în vedere Comentariul general nr. 10 (2007) privind drepturile copilului în justiția juvenilă, Comitetul reamintește recomandarea sa anterioară (a se vedea CRC/C/ROM/CO/4, pct. 92) și solicită statului-parte să își alinieze pe deplin sistemul de justiție juvenilă la Convenție și la alte standarde relevante. În special, Comitetul solicită statului-parte:

(a) să înființeze de urgență instanțe și proceduri mai specializate pentru justiția juvenilă, cu resurse umane, tehnice și financiare adecvate, să desemneze judecători specializați pentru copii și să se asigure că judecătorii beneficiază de o instruire adecvată;

(b) să asigure furnizarea de asistență judiciară calificată pentru copiii aflați în conflict cu legea într-o etapă timpurie a procedurii și pe parcursul procedurii judiciare;

(c) să promoveze măsuri pentru a gestiona situațiile în care se află copiii acuzați că au încălcat legea penală fără a recurge la proceduri judiciare cum ar fi dejudiciarizarea, probațiunea, medierea, consilierea sau munca în serviciul comunitar; și, ori de câte ori este posibil, să utilizeze măsuri alternative la condamnare și să se asigure că detenția este o soluție de ultimă instanță și pentru cea mai scurtă perioadă de timp posibilă și că este reevaluată în mod regulat în vederea încetării sale.

I. Ratificarea Protocolului opțional privind procedura de comunicare

45. Comitetul recomandă statului-parte, pentru a consolida în continuare procesul de respectare a drepturilor copilului, să ratifice Protocolul opțional la Convenția cu privire la drepturile copilului în ceea ce privește procedura de comunicare.

J. Ratificarea instrumentelor internaționale din domeniul drepturilor omului

46. Comitetul recomandă statului-parte, pentru a consolida în continuare procesul de respectare a drepturilor copilului, să aibă în vedere ratificarea următoarelor instrumente de bază internaționale din domeniul drepturilor omului la care nu este încă parte:

- (a) Convenția internațională privind protecția drepturilor tuturor lucrătorilor migranți și ale membrilor familiilor acestora;
- (b) Convenția internațională privind protecția tuturor persoanelor împotriva dispariției forțate.

47. Comitetul solicită statului-parte să își îndeplinească obligațiile de raportare care îi revin în temeiul Protocolului opțional privind implicarea copiilor în conflictele armate și Protocolului opțional privind vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă, ale căror rapoarte aveau ca termen 10 decembrie, respectiv 18 noiembrie 2003.

K. Cooperarea cu organisme regionale

48. Comitetul recomandă statului-parte să coopereze cu Consiliul Europei în ceea ce privește implementarea Convenției și a altor instrumente din domeniul drepturilor omului, atât în statul-parte, cât și în alte state membre ale Consiliului Europei.

IV. Implementare și raportare

A. Monitorizarea și diseminarea

49. Comitetul recomandă statului-parte să ia toate măsurile necesare pentru a se asigura că recomandările cuprinse în prezentele observații finale sunt pe deplin implementate. De asemenea, Comitetul recomandă ca cel de-al cincilea raport periodic, răspunsurile scrise la lista de probleme și prezentele observații finale să fie diseminate pe scară largă, în limba țării.

B. Mecanismul național de raportare și monitorizare

50. Comitetul recomandă statului-parte să instituie un mecanism național de raportare și monitorizare, ca o structură guvernamentală permanentă, mandatată să coordoneze și să elaboreze rapoarte și să colaboreze cu mecanismele internaționale și regionale din domeniul drepturilor omului, precum și să coordoneze și să urmărească monitorizarea și îndeplinirea la nivel național a obligațiilor ce îi revin prin tratat și a recomandărilor și deciziilor adoptate de aceste mecanisme. Comitetul subliniază că o astfel de structură trebuie să fie sprijinită în mod adecvat și continuu de un personal specializat și trebuie să aibă capacitatea de a se consulta sistematic cu instituția națională din domeniul drepturilor omului și cu societatea civilă.

C. Următorul raport

51. Comitetul invită statul-parte să transmită împreună cel de-al șaselea și cel de-al șaptelea raport periodic până la 27 octombrie 2022 și să includă în acestea informații cu privire la acțiunile întreprinse în urma prezentelor observații finale. Raportul trebuie să fie în conformitate cu Ghidul armonizat privind raportarea specifică tratatului, adoptat de Comitet la 31 ianuarie 2014 (CRC/C/58/Rev.3) și nu trebuie să depășească 21 200 de cuvinte (a se vedea Rezoluția Adunării Generale 68/268, pct. 16). În cazul în care se depune un raport care depășește limita de cuvinte stabilită, statului-parte i se va solicita să scurteze raportul în conformitate cu rezoluția menționată mai

sus. În cazul în care statul-parte nu este în măsură să revizuiască și să retransmită raportul, nu se poate garanta traducerea acestuia în vederea examinării de către organismul tratatului.

52. De asemenea, Comitetul invită statul-parte să prezinte un document de bază actualizat, care să nu depășească 42 400 de cuvinte, în conformitate cu cerințele privind documentele de bază comune cuprinse în Ghidul armonizat privind raportarea în temeiul tratatelor internaționale din domeniul drepturilor omului, inclusiv Ghidul privind documentele de bază comune și documentele specifice tratatului (a se vedea HRI/GEN/2/Rev.6, Capitolul I) și pct. 16 din Rezoluția Adunării generale 68/268.
